

Opinie consultativă nr. 106
cu privire la temeiul refuzului de a elibera titlul de executare silită
a hotărârii arbitrale, prevăzut de alineatul (2) din articolul 485 Cod de
procedură civilă

În urma analizei practicii judiciare din domeniul examinării cererilor de eliberare a titlului de executare silită a unei hotărâri arbitrale în privința consumatorilor, în scopul asigurării aplicării corecte și uniforme, de către instanțele judecătorești, a normelor de drept procedural, ce vizează temeiul de refuz de a elibera titlul de executare silită a hotărârii arbitrale: *când prin hotărârea arbitrală se încalcă principiile fundamentale ale legislației Republicii Moldova*, Curtea Supremă de Justiție consideră oportun de a explica următoarele.

Temeiurile refuzului de a elibera titlul de executare silită a hotărârii arbitrale sunt prevăzute la alineatele (1) și (2) ale articolului 485 Cod de procedură civilă.

Curtea Supremă de Justiție, în punctul 48 al Hotărârii Plenului nr. 2 din 30.03.2015 cu privire la aplicarea, de către instanțele de judecată, a prevederilor legale, la soluționarea unor chestiuni în cadrul examinării litigiilor în care părțile au încheiat convenția de arbitraj, a dat explicații, referitor la aplicarea articolului 485 Cod de procedură civilă.

Cu toate acestea, în activitatea judecătorească se atestă o practică neuniformă, la aplicarea alineatului (2) din articolul 485 Cod de procedură civilă, îndeosebi la examinarea cererilor organizațiilor de microfinanțare pentru eliberarea titlurilor de executare silită a hotărârilor arbitrale în privința consumatorilor debitori, dat fiind existența atât a încheierilor de admitere, cât și a încheierilor de respingere a cererilor de eliberare a titlurilor de executare silită a hotărârilor arbitrale, pe aceleași motive.

Astfel, unele instanțe de judecată, la cererile organizațiilor de microfinanțare, refuză să elibereze titlul de executare silită a hotărârii arbitrale, în temeiul alineatului (2) din articolul 485 Cod de procedură civilă, motivând că hotărârea arbitrală este bazată pe o convenție încheiată cu consumatorul, care include în sine și clauze abuzive, prin care se încalcă principiile fundamentale ale legislației Republicii Moldova, iar alte instanțe, în situații asemănătoare, susțin că chestiunea cu privire la protecția consumatorului de clauze abuzive nu se încadrează în temeiurile refuzului de a elibera titlul de executare silită a hotărârii arbitrale, prevăzute de articolul 485 Cod de procedură civilă.

La acest subiect, Curtea Supremă de Justiție explică următoarele.

În conformitate cu alineatul (2) al articolului 485 Cod de procedură civilă, judecata refuză, de asemenea, să elibereze titlul executoriu, dacă va constata că litigiul examinat de arbitraj nu poate fi obiectul dezbaterei arbitrale, potrivit

imperativului legii, *precum și în cazul când hotărârea arbitrală încalcă principiile fundamentale ale legislației Republicii Moldova sau bunele moravuri.*

Temeiurile enumerate la alineatul (2) al articolului 485 Cod de procedură civilă sunt niște dispoziții legale, prin care se ocrotește un interes general, încălcarea căruia se sancționează cu nulitatea actului juridic, iar în cazul din speță, cu refuzul de a elibera titlul de executare silită a hotărârii arbitrale.

Potrivit art. 1 din Codul civil, printre principiile fundamentale ale legislației civile se enumeră și protecția consumatorului.

Conform articolului 3 alineatul (1) din Codul civil, are calitatea de consumator orice persoană fizică care, în cadrul unui raport juridic civil, acționează predominant în scopuri ce nu țin de activitatea de întreprinzător sau profesională. Persoana fizică nu are calitatea de consumator, dacă cealaltă parte a raportului juridic civil nu are calitatea de profesionist.

În conformitate cu articolul 3 alineatul (1) din Legea nr. 105 din 13.03.2003 privind protecția consumatorului, raporturile în domeniul protecției consumatorilor se reglementează prin prezenta lege, Codul civil, alte legi și acte normative în domeniul respectiv.

În sensul articolului 5 al aceleiași Legi, se interzice comercianților de a include clauze abuzive în astfel de contracte.

În corespundere cu articolul 6 litera a) din Legea enunțată, protecția drepturilor fundamentale de către stat constituie un drept fundamental al consumatorului.

Noțiunea, clauzele considerate abuzive, invocarea, factorii pentru evaluare sunt stipulate în Capitolul V din Cartea a treia a Codului civil.

În baza articolului 1077 alineatul (6) Cod civil, sunt considerate abuzive clauzele care nu au fost negociate individual și au ca obiect sau efect solicitarea de la consumatorul care nu și-a executat obligația, fără justificare, a unei penalități disproporționate, în raport cu prejudiciul cauzat, prin neexecutarea obligațiilor contractuale.

Articolul 28¹ alineatul (4) din Legea nr. 105 din 13.03.2003 stipulează că instanțele de judecată fac parte din organele abilitate cu funcții de control privind clauzele abuzive. În cazul în care se constată caracterul abuziv al clauzelor contractuale elaborate pentru a fi utilizate în o multitudine de contracte, instanța de judecată constată nulitatea acestor clauze, dispune excluderea lor din contract, impunând, totodată, comerciantului obligația de a exclude aceste clauze din contractele cu același obiect, încheiate cu alți consumatori, precum și interdicția de a include astfel de clauze în alte contracte, care urmează a fi încheiate cu consumatorii.

Din normele citate supra se deduce că protecția consumatorului face parte din principiile fundamentale ale legislației Republicii Moldova și, prin prisma alineatului (2) al articolului 485 Cod de procedură civilă, judecata, la examinarea cererii de eliberare a titlului de executare silită a hotărârii arbitrale în privința consumatorului debitor, este obligată, din oficiu, să constate dacă hotărârea arbitrală încalcă cerințele generale de protecție și asigurare a drepturilor și intereselor legitime ale consumatorilor, legate de clauzele abuzive.

Prin urmare, stabilirea faptului că, prin hotărârea arbitrară ce vizează consumatorul, s-a dispus asupra unor obligații contractuale care rezultă din clauze abuzive, va reprezenta un temei legal al instanței de judecată, prevăzut de alineatul (2) al articolului 485 Cod de procedură civilă, pentru a refuza eliberarea titlului de executare silită a hotărârii arbitrale, or, hotărârea arbitrală încalcă principiile fundamentale ale legislației Republicii Moldova.

În opoziția alineatului (2) din articolul 485 Cod de procedură civilă, temeiurile refuzului de a elibera titlul de executare silită a hotărârii arbitrale, enumerate la alineatul (1) din articolul 485 Cod de procedură civilă, vor fi aplicate de instanța de judecată numai în cazul în care partea, care nu a avut câștig de cauză în arbitraj, va prezenta probele respective.

Refuzul de a elibera titlul de executare silită a hotărârii arbitrale nu împiedică părțile să înainteze acțiune în baze generale (articolul 486 alineatul (3) Cod de procedură civilă).